

NIECIERPLIWY (43) ai

niecierpliwy (36), **niecirpliwy** (7); niecierpliwy *BierEz*, *MurzNT*, *GroicPorz*, *Leop* (2), *SienLek* (3), *KuczKat*, *BielSpr*, *CzechRozm*, *ModrzBaz* (3), *Calag*, *KochPs*, *SkarŻyw*, *CzechEp* (2), *NiemObr* (2), *KochEr*, *KochPieś*, *Calep* (3), *GrochKal*, *WujNT*, *CzahTr*, *GoslCast*; niecirpliwy *OpecŻyw*, *BartBydg*, *RejPos* (2); niecierpliwy : niecirpliwy *BielKron* (1:2), *Mącz* (5:1).

W pisowni łącznej (32), *w rozłącznej* (11).

Pierwsze e jasne; -cier- (6) *MurzNT*, *Mącz* (5), -ciér- (5) *KochPs*, *KochEr*, *KochPieś*, *GoslCast*, też *Calep*.

sg m N niecierpliwy (21). ◇ *G* nieciérpliw(e)go (2). ◇ *A* niecirpliwego (1). ◇ *I* nieciérpliwym (2). ◇ *f N* nieciérpliwa (3), niecirpliw(a) (1). ◇ *G* nieciérpliw(e)j (1). ◇ *I* nieciérpliwą (1). ◇ *n G* nieciérpliw(e)go (1). ◇ *pl N m pers* nieciérpliw(i) (2). *m an* nieciérpliw(i) [*cum N pl* konie] (1). *subst* nieciérpliw(e) (1). ◇ *D* nieciérpliwym (1). ◇ *A m pers* nieciérpliw(e) (1). *subst* nieciérpliw(e) (1). ◇ *I m* nieciérpliwymi (1). ◇ *L* nieciérpliwych (2).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI w.* (jeden z niżej notowanych przykładów) s.v. *cierpliwy*.

1. *Niewytrzymały na cierpienie fizyczne; impatiens* *Calag*, *Calep* (9) : a iakoż tedy będzieś mógł wieczné męki znofitz/ [...] gdyż teraz tako mała męka tak niecirpliwe⁸⁰ cie czynij *OpecŻyw* [192]v; bo [*Niemcy*] Lud nieciérpliwy/ nie przywykli głodu/ żimnu *BielSpr* 65v; *Calag* 525b; *Calep* 509b.

niecierpliwy czego (1): [*krześcijański lud*] nie ciérpliwy głodu / żimná/ gorącą/ prace/ przymówek *BielKron* 255.

niecierpliwy w czym (3): wziął był od Albiná [...] żołnierze niećwiczone/ fwowolne y rospuŃtne/ w niebezpieczeństwie y w pracy nieciérpliwe/ kárnością nieukrocone/ áni wkromność przywiedzione. *ModrzBaz* 112, [41], 42v.

Szereg: »miękki a niecierpliwy« (1): á drudzy záŃye fá tak miękkiego á nieciérpliwego przyrodzenia/ iż wolą ládá co powiádác/ niż okrutne męki ciérpieć. *GroicPorz* hh2.

2. *Nieuległy, niepokorny* (9) : Przetoż rospáczác nie mamy áni być nieciérpliw(i) áni fráłowliwi/ iefli fię nam nie záwždy powodzi *WujNT* 140.

niecierpliwy czego (1): káždy da zá fię liczbę Bogu/ z głupiey fwey zápálczywości y nieciérpliwey powinności [*może błąd zamiast: niecierpliwości 'nieznoszenia, nieuległości'*] *CzechEp* 26.

niecierpliwy w czym (3): *BierEz* C4; Ferre immoderate res adversas, Nie ciérpliwym być w przeciwnych rzeczách. *Mącz* 121d; ále w innych rzeczách była nieciérpliwą? Nie. *SkarŻyw* [197].

W przeciwstawieniu: »cierpliwy ... niecierpliwy« (1): Nie poźlo z ducha fkomnego y ciérpliwego Chriřtuřowego/ ále z burzliwego nieciérpliwego y zápálczywą pomftą páłáiącego Antichryřtowskięgo *CzechEp* 52.

a. *O koniu* (3) : Biáło frokáci konie/ fá wpoły nieciérpliw(i) gdy ná nie wśiádáią *SienLek* 186v, 186v.

niecierpliwy ku czemu (1): Aczkolwiek [*koń*] nieciérpliwy ku wśiádaniu/ Ale duży bywa ku iezdzeniu. *SienLek* 187v.

3. *Nie chcący czekać; pośpiesznie działający* (2) : Zyadł piřkorzá żywego/ piřkórz nieciérpliwy Strawięnia nieczekáiąc/ przepadł przezeń żywy. *KochFr* 124.

Przen (1) : gdzie ławné Atheny? Gdzie łye oná gwałtowna Rzymfka moc podziála? Włzytko śmierć niecierpliwa z ziemią porównála. *KochTarn* 77.

4. *Porywczy, gwałtowny, nieumiarkowany w gniewie; intemperatus, stomachosus Mącz; impotens Calep (15)* : *Leop Prov* 14/17; Piłat był [...] chytry/ niecierpliwy *BielKron* 140; *Mącz* 420b, 443b; *Calep* 513a.

W połączeniu szeregowym (1): Włzytkim też rokofznikom świeckim/ y ludziom niemiłosiernym: [...] wiecznym zginieniem grozi/ iáko y włzytkim łakomym/ okrutnym/ niecierpliwym *NiemObr* 114.

W przeciwstawieniach: »cierpliwy, pokorny ... niecierpliwy« (2): Ktory ieft ćierpliwy/ łpráwuie łie wielką mądrością: ále ktory niecierpliwy/ wywyłła glupłtwo łwoie. *Leop Prov* 14/29; *CzechRozm* 233.

Szeregi: »gniewliwy, (i) niecierpliwy« (2): niekaże naoftatek gniewliwými i niecierpliwými być. *MurzNT* 43v; *Mącz* 420b.

»skwapliwy i niecierpliwy« (1): Páweł ł. vczy Tymotheufzá [...] / áby nie był łkwápliwym/ y niecierpliwym/ tymi łłowy piłząc: A łłudze Pańłkiemu/ nie trzeba walczyć/ ále wkłádnym być/ przeciwko włzytkim *NiemObr* 18.

»zuchwały a niecierpliwy« (1): *CzechRozm* 233 *cf* *W przen*.

W przen (1) : Ołobliwyżes ty żołnierz/ iákiegoł zuchwałego á nie ćierpliwego Hetmáná? A pewnie nie onego naywyżłzego/ nam od Bogá dánego/ łichego y pokorne⁸⁰ Hetmáná Iezulá Chriłtufá? *CzechRozm* 233.

Przen (3) :

Szereg: »gniewliwy i niecierpliwy« (2): Będzielz po źmijach łezpiecznie gniewliwych/ Y po pádálcach deptáł nie ćierpliwych *KochPs* 139 [*Ps* 90/13; *przekład tego samego tekstu*] *CzahTr* Fv.

a) *O morzu: wzburzone, groźne (1)* : Tá y wod Morłkich łily niecierpliwe/ Y AEolowe wiátry popędliwe Zgromiła *GrochKal* 5.

a. *O miłosci: zazdrosna, gwałtowna (1)* : Zelotypia, invidia vel suspitio contra uxorem et econverso, vel mechia vel vehemens amor in uxorem, zbitna a gorąca myłocz, gorzlywa, nyeczirpliwa *BartBydg* 176.

5. *Nie tolerujący, nietolerancyjny; intolerans Mącz; indignus, intractabilis Cn (3)* : [*Grzegorz VII*] był vczony/ rołtropny/ á niecierpliwy/ przeciw odłzczepieńcom á gwałtownikom kołcielnym bárzo łie záłtáwiáł. *BielKron* 177; *Mącz* 457b.

niecierpliwy czego (1): *GosłCast* 35 *cf* *W przen*.

W przen (1) : A zátym mył łłáchetna złęgo niećierpliwa/ Zmázy złych łpraw oycowłkich/ áż do relztu zmywa. *GosłCast* 35.

6. *Nie do zniesienia, którego się nie toleruje; intolerabilis Mącz; impatibilis Calep (4)* : *Mącz* 457b; káždy człłowiek łłuznie obaczyć może/ iáko to ieft niecierpliwy grzech v Páná tego/ náđeta á hárdá mył *RejPos* 199v, 199v *margin*; *Calep* 509b.

7. *Nie podlegający nigdy cierpieniu, nie odczuwający bólu (1)* : Bęđá theż włzyłtkie ćiála Świętych iednáko niecierpliwe *KuczbKat* 95.

Synonimy: **4.** *gniewliwy, jadowity, niepowciągły, popędliwy, prędky, skwapliwy, srogie, swarliwy, zjadły*; **a.** *gorący, gorliwy, gwałtowny*; **6.** *ciężki, nieznośny, trudny*.

Cf **CIERPLIWY, NIECIERPIĘTLIWY**

MM